

STELIAN TĂNASE

CONVERSAȚII

CU

Regele Mihai

Ediție îngrijită de Elena Vijulie

CORINT
BOOKS

—2018—

Capitolul 6

Abdicarea

„Zic: «Cum o să semnez asta?!» Și atunci mi-a spus: «Dacă nu semnați acum, într-un sfert de oră, o jumătate de oră, avem 1 000 de oameni tineri care sunt închiși și, dacă nu faceți ce vrem noi acum, trebuie să-i împușcăm pe toți!» Asta a fost. Cu sânge rece. Eu, când am auzit asta, le-am spus: «Asta e o responsabilitate pe care eu nu pot să o iau. Nici față de țară, nici față de ei.» Și a trebuit să semnez.”

Stelian Tănase: Să ne întoarcem, vă rog, puțin înapoi. Cum ați plecat de la București? Cum ați fost condus la gară? Care era atmosfera?

Regele Mihai: Plecarea noastră de aici a fost cum să vă spun... Groza era așa de încântat că aveam această invitație și mi-a zis că e musai să ne ducem la Londra. Când am plecat de la aeroport, de la Băneasa, era tot guvernul, cu niște zâmbete pe buze, străngeri de mână. În fine, cât se poate de călduroși, ne-au făcut și cu mâna tot timpul. Or, lucrurile astea erau într-un contrast enorm cu atmosfera pe care am găsit-o atunci când ne-am întors.

Povestiți asta, de ce v-au primit rece?

Rece? Probabil că au făcut-o fiindcă s-a întâmplat logodna mea. Noi ne-am logodit oficial în Elveția, când ne-am întors de la Londra. Și cum trebuia, de obicei, am trimis pe Mareșalul Palatului, Negel, să vie aici, să anunțe guvernul că suntem logodiți și să vedem cum facem cu eventuala nuntă. De acolo a venit răspuns negativ, imediat: „Nu se poate!”, că e prea scump, că nu știu ce. Și el le-a explicat că nunta se poate face și în afară, nu numai în țară. N-au vrut să audă, n-au vrut să zică da!

Cine, Groza, Gheorghiu-Dej?

Groza, da!

Deci guvernul prosovietic a refuzat.

Și atunci, după acest refuz, Negel s-a întors la Lausanne să ne spună ce s-a întâmplat. La câteva zile după aceea, am luat trenul și ne-am întors în țară. Or, combinația dintre logodna mea și ce traficaui ei pe aici a făcut să fie o atmosferă, când am sosit la gară, mai mult decât glacială. Toți aveau niște mutre încruntate, de-abia dădeau mâna cu mine. Și am venit aici (la Palatul Elisabeta – *n. ed.*). După aceea am aflat: cât timp am fost plecat în Anglia, a venit Tito la București. Și, din spusele unora, Tito cu cei de aici au pus la cale ceva. Că trebuie să se termine cu monarhia, că nu mai merge... Asta am auzit-o după.

Pe urmă, de aici am mers la Sinaia, pentru Crăciun. Bine, la noi Crăciunul se făcea, de obicei, la București, dar nu mai era cazul acum. Și în seara zilei de 30 decembrie, Negel, mareșalul Palatului ne cheamă la telefon și îmi spune că Groza mă roagă urgent să vin la București, fiindcă au o chestiune de familie de discutat. O chestiune de familie – noi ne-am închipuit că o fi fost tocmai refuzul cu căsătoria.

Pe urmă, când am venit aici (la Palatul Elisabeta – *n. ed.*), ne-am urcat în odăile noastre și a sosit și Groza, dar l-a adus și pe Gheorghiu-Dej, neanunțat. În momentul acela, a venit cu hârtia pe care a scos-o din buzunar și mi-a pus-o pe masă. Eu am citit-o așa, la repezeală, cât era acolo, am văzut niște lucruri și am zis: mă duc alături să citesc ceva mai liniștit. Și m-am dus în odaia alăturată, unde erau Ionnițiu cu Negel, care mi-au spus că toată casa e înconjurată cu trupe de-ale lor, că santinelele și soldații noștri au fost arestați și scoși din clădire, telefoanele tăiate complet. În jos, când m-am uitat, era artileria adusă acolo, ca să înconjoare casa.

După ce am citit, m-am întors și am spus: „Ce se întâmplă aici? Mi-ați tăiat telefonul, mi-ați înconjurat casa cu trupe.” Zice: „Păi, dacă nu se semnează asta cât mai repede, o să fie mare bucluc în țară.” Și atunci și mama, și eu am încercat să-i explicăm că nu se poate, cel puțin constituțional. Eu n-am dreptul să plec fără să întreb țara românească și poporul. Și zice: „N-avem timp pentru asemenea lucruri.” Și mama a explicat ceva, iar Gheorghiu-Dej s-a întors către ea și a spus: „Foarte frumos cum l-ați educat pe fiul vostru!” Vorbe. Și... Am mai adăugat că, din punct de vedere constituțional, eu n-am dreptul să abdic în felul ăsta și, în special, pentru restul familiei. Eu n-am dreptul. Și nici constituțional. Nu, că „N-avem timp, dom'ne!” Actul trebuie semnat urgent. Zic: „Cum o să semnez asta?!” Și atunci mi-a spus: „Dacă nu semnați acum, într-un sfert de oră, o jumătate de oră, avem 1 000 de oameni tineri care sunt închiși și, dacă nu faceți ce vrem noi acum, trebuie să-i împușcăm pe toți!” Asta a fost. Cu sânge rece... Eu, când am auzit asta, le-am spus: „Asta e o responsabilitate pe care eu nu pot să o iau. Nici față de țară, nici față de ei.” Și a trebuit să semnez.

Și Groza, cu obiceiul lui de a face glume, când s-a terminat, a luat jacheta lui, așa, și mi-a spus: „Pipăiți!” Și am pipăit, avea

un pistol în buzunar. Și s-a întors către mama mea și i-a spus în nemțește, de ce nemțește, nu știu: „Ca să nu mi se întâmple ce i s-a întâmplat lui Antonescu!” Asta era gluma lui. Și râdea de nu mai știa de el. Pe urmă mi-a spus altceva, să nu care cumva să am vreun contact cu cineva din afara Palatului! Nici cu americani, nici cu români, cu nimeni! Asta a fost, după care au plecat. A fost o chestiune de 30–40 de minute.

Ați rămas împreună cu regina, cu Negel și cu Mircea Ionnițiu în casă.

Eram singuri și... În fine, cu personalul din casă.

Ce ați vorbit după ce au plecat Groza și Gheorghiu-Dej?

Eram... cum se spune, ca într-o ceață. Cum au plecat ei, mama mea a început să plângă. Avea educația ei din familia din Grecia, educație în sensul că nu trebuie să-și arate simțămintele în public. Or, câtăștia doi erau acolo, s-a ținut cât s-a ținut și când au plecat nu a mai putut să se stăpânească. Și eu mă gândeam după aceea că pentru ea a fost poate chiar mai rău decât pentru mine. Fiindcă atunci când noi am plecat în exil, pentru ea, mi se pare, a fost al patrulea exil. În Grecia s-a întâmplat cu tatăl ei, pe urmă s-a întors. A doua oară tot cu tatăl ei, când a plecat definitiv. Pe urmă a fost războiul când au trebuit toți să plece în afară, și regele George, fratele ei, care a plecat atunci și s-a întors mult mai târziu. A fost în exil de trei-patru ori.

A mai fost și exilul provocat de Carol al II-lea, soțul ei!

Asta se poate spune, că a fost în exil când a plecat din cauza tatălui meu. Se fac, iată, de cinci ori. În fine, era o atmosferă aici, când am coborât ca să mâncăm ceva, era ca la înmormântare, cum să spun... (oftează – n. ed.).

Ne-am dus înapoi la Sinaia. Groza, iarăși de ale lui, zisese: „Ce vreți, să stați sau să plecați?” Ce fel de întrebare este asta?! Când știam că o să-i omoare pe tinerii ăștia dacă eu mai stăteam să mai...nu știu ce. Eu i-am zis: „Nu! Plec!” Noi ne-am dus la Sinaia, la Foișor, acolo a fost aceeași poveste cu trupele.

Ce ați găsit la Sinaia?

Păi, trupele noastre, ale mele, au fost arestate și plecau, i-am întâlnit pe drum, urcau în niște camioane care îi aduceau la București. Și acolo au fost de-ai lor, erau din Divizia „Tudor Vladimirescu”. Și aici, la fel.

Nu ne-au dat un termen, când să plecăm din țară, dar noi am zis, eu cu mama, cu cât mai repede, cu atât mai bine, cine știe ce se mai întâmplă. Așa că ne-am făcut bagajele.

Mama a fost urmărită în fiecare odaie în care a fost, de unul de-al lor, un ofițer, să nu ia nicio scrumieră de pe masă. Nu i-au dat voie să ia niște cearșafuri și plăpumi. Nici astea nu ne-au lăsat. Hainele, atât! Pe mine nu m-au urmărit, dar au scotocit toate bagajele după aceea, bineînțeles. Inventar or fi făcut ei ceva, așa, la rezezeală. Dar eu n-am văzut. Și... asta a fost în 31 decembrie. Și pe urmă noi am plecat în ziua de 4, dimineața.

4 ianuarie?

Da! Sau 3 seara. Pe 3 ianuarie, da, așa!¹

Cine era în palat, la Sinaia, dintre apropiații Majestății Voastre? Cu cine puteați să mai schimbați o vorbă?

Aveam un ofițer de ordonanță, maiorul Vergotti², care era, în același timp, prefectul palatului. El s-a ocupat de strâns

¹ Cel mai probabil au plecat în cursul nopții de 3 spre 4 ianuarie 1948.

² Maiorul Jacques Vergotti (1915–1999) l-a însoțit pe regele Mihai în exil. Era fiul unui om de afaceri din industria petrolului și a

toate bagajele. M-au lăsat să iau patru mașini. Nu știu de ce. Și jeepul. Atât. Dar el a trebuit să facă toată organizarea de transport la gară cu unii de-ai lor. A fost o persoană care era la Săvârșin și a venit de-acolo. A fost chemat de ei ca să preia administrația bunurilor, cum se spunea atunci. Și a trebuit să dau eu o descărcare. Țsta a fost singurul lucru pe care l-am semnat atunci.

Mergând la gară, iarăși, ca să vezi mentalitățile astea bolnăvicioase, ei credeau că probabil o să mă impresioneze așa de teribil, în loc să își dea seama că, pentru mine, tot ce a fost acolo a fost un dezgust profund! Ei credeau altceva... Am dat mâna cu cei care erau acolo cu noi în mașină și pe urmă am mers către vagon. Și între cele două locuri, era un culoar așa, erau ofițeri întorși cu spatele. Ce au vrut ei să demonstreze cu asta, Dumnezeu știe.

Când m-am urcat în vagon, m-am întors să văd ce se întâmplă acolo, ofițerii stăteau așa. Dar era un băiat tânăr, cred că un sublocotenent sau locotenent, chiar la începutul cozii, s-a uitat așa la mine, l-am văzut că plângea. Dar ceilalți nu au mișcat deloc.

Le era frică. Aveau ordin.

Frică, da. Dar vreau să zic cum era mentalitatea lor. Să îi întoarcă cu spatele! Ce voiau să demonstreze cu asta?! Bolnavi. Și pe urmă, când a început să meargă trenul, că mai eram cu vreo cinci-șase persoane, totuși am putut să vorbim așa, între noi, și le zic: „Ajungem noi să ieșim din țară sau cumva or să întoarcă trenul să meargă Dumnezeu știe unde?”

automobilelor, de origine greacă. Având pregătire militară la București, Jacques Vergotti a devenit ofițer de ordonanță al regelui Mihai I.

În Siberia?

În fine, nu s-a întâmplat! Dar s-a întâmplat altceva. Când am trecut prin Brașov, de exemplu – iarăși, mentalitatea asta –, au început să țipe acolo, probabil lucrătorii de la Căile Ferate: „Trăiască Republica!” Ca să ce? Ne-am oprit la Săvârșin, unde s-a dat jos administratorul care trebuia să ia în administrare și... am plecat!

Cum a fost drumul?

Pe drum a fost totuși un moment foarte emoționant, când am ajuns, după cum am calculat noi, în Austria, în zona ru-sească. Și trenul s-a oprit. Mama mea s-a cam speriat. Zice: „Dumnezeu știe ce or să facă ăștia!” A stat trenul 5–10 minute și pe urmă a plecat din nou. Am trecut peste un pod, știam pentru că se auzea râul dedesubt. Și ne-am dus dincolo și s-a oprit din nou. Eram puțin nedumeriți toți. Nu știam exact unde suntem. Am auzit un jeep care a venit. Jeepul are un sunet caracteristic, când e ambalat puțin. S-a oprit lângă vagonul nostru. S-a deschis ușa și a intrat acolo un căpitan american. S-a uitat bine la amândoi și a spus: „Acum sunteți liberi!” Îți venea, oh... (Regele are lacrimi în ochi – *n. ed.*) Ce să spui...

Era zona americană în care am intrat atunci. În urgența în care am plecat noi, nu se ceruse viza. Și elvețienii, așa cum sunt ei, au spus: „Nu vă putem da viza până nu întrebăm la Berna.” „Păi, n-avem timp de pierdut vremea.” Și atunci cei de la București au spus: „Atunci plecați așa cum e și vedeți ce faceți când ajungeți acolo.” În fine, am trecut cu bine, când am ajuns la frontieră, știau deja că se întâmplase ceva și ne-au lăsat, ne-au ștampilat pașapoartele și gata.

Dar, într-un sens, se vede că asta (abdicarea – *n. ed.*) a fost bine aranjată, încă din timpul cât eram plecat la Londra. Fiindcă

pașapoartele pe care le-am avut noi, când am plecat în Anglia, ni le-au luat înapoi. Bineînțeles, acolo eram trecuți cu titlu, cu tot. Și ne-au dat altele, la fel, dar fiecare pagină avea o ștampilă pe ea, „Republica România”. Asta nu se face în două minute!

Și la Lausanne, când am ajuns, erau sora mamei mele, care și ea a fost reținută într-un lagăr nemțesc, prințul Nicolae și mai mulți români și public elvețian de acolo. Asta a fost tot.

Ce simțeați acum că ați lăsat țara în spate, Majestatea Voastră avusese niște zile atât de îngrozitoare – și abdicarea, și situația de la Peleş, și drumul cu trenul, cu riscul de a ajunge în Siberia.

M-a întrebat cineva odată de la BBC, mai târziu, cu ce sentiment am plecat din țară. Și am răspuns: „Singurul lucru pe care l-am simțit a fost că eram cu moartea în suflet!” Ce să mai spun? Poți să explici lucrurile astea? Nu... Altceva nu am găsit să spun.

